

monumentenzorg en archeologie

nieuwsbrief 37, juni 2011

Donkere Sluis en Sint-Jansbrug

8

Open Monumentendag

11

The Passion

12

In deze nieuwsbrief kunt u lezen over de archeologische onderzoeken op het Bolwerk en aan de Rozendaal. De vondsten tonen hoe Gouwenaren in de Middeleeuwen en de 17^e eeuw leefden. Ook komt de geschiedenis van de Donkere Sluis aan bod en beschrijven we de restauratie van dit unieke monument. Daarnaast besteden we aandacht aan de klankpotten in de Agnietenkapel en nemen we u mee naar onze partnerstad Solingen.

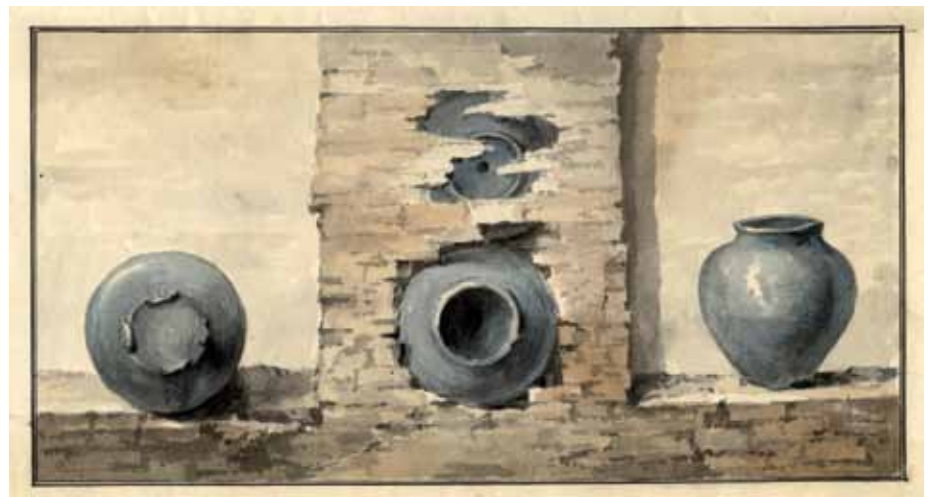
gemeente
gouda

Klankpotten in de Goudse Agnietenkapel

Onlangs heeft een onderzoek plaatsgevonden naar klankpotten in de Agnietenkapel. Maar wat zijn klankpotten eigenlijk? “Wat zijn toch die gaten hoog boven in de muren?” Die vraag wordt regelmatig gesteld wanneer bezoekers een kijkje nemen in de Agnietenkapel. Dit soort gaten zijn niet alleen hier te vinden maar in vele middeleeuwse kerken in heel Europa. Onlangs is onderzoek naar deze klankpotten gedaan.

Over heel Europa worden in kerken uit de 12^e tot de 15^e eeuw klankpotten aangetroffen, doorgaans hoog ingemetseld in muren of gewelven. Vaak zijn ze met vier of vijf gegroepeerd, maar ze komen

ook “solo” voor. Het betreft bijna altijd zogenaamde kogelpotten van aardewerk van verschillende grootte en met een opening van gemiddeld een centimeter of acht. Deze openingen zijn met de

Klankpotten uit het koor van de St. Paulusabdij te Utrecht, anonieme tekening uit 1804

kerkruimte verbonden. Ze zijn te herkennen als “zwarte gaten”. Deze gaten moeten niet verward worden met steigergaten in muren of met afwateringsgaten die ook voor kunnen komen in gewelven. Soms zijn de klankgaten afgedekt met sierlijk gesneden, opengewerkte plankjes, soms zijn de gaten niet meer zichtbaar omdat ze bij latere restauraties zijn dichtgesmeerd. Ook komt voor dat de gaten zijn opgenomen in muurschilderingen.

Onderzoek in de Agnietenkapel

Diverse onderzoeken door akoestici hebben nooit geleid tot een aannemelijke verklaring voor de zin of werking van deze potten. Werden ze gebruikt om de akoestiek te verbeteren en ging het dan om de muziek of had het juist te maken met de spraak? Moesten ze geluid versterkend of juist absorberend zijn? Musicus Hugo van Veen meet in zijn onderzoek de eigenresonantie frequentie van elke pot afzonderlijk en probeert een relatie te vinden met de middeleeuwse muziekpraktijk.

Er blijken twee systemen te bestaan van toegepaste klankpotten, de afgestemde en de niet afgestemde potten. Bij het eerste systeem is de resonantiefrequentie van de potten afgestemd op alle of op enkele tonen van de middeleeuwse toonladder: ut(=do), re, mi, fa, sol en la, waarbij de mi en de fa de helft dicht bij elkaar liggen dan de overige tonen. Omdat de potten pas gaan trillen wanneer ze worden aangestuurd door een toon ter hoogte van de eigenfrequentie, klinkend in de kerkruimte, nemen we aan dat de monniken de potten gebruikten om bij hun (eenstemmige) zang

“op toon” te blijven. Dit type potten werd onder andere aangetroffen in het koor van de Martinikerk in Groningen.

Klankpotten in de Agnietenkapel

Bij het tweede systeem liggen eigenfrequenties van de potten veel dicht bij elkaar dan de voor muziek gebruikte tonen. Ze bestrijken als het ware een hele frequentieband, doorgaans in het centrum van het voor musiceren gebruikte spectrum van de mannenstem: de zingende monnik. Dit systeem werd in januari 2011 aangetroffen bij de 90 (!) potten, 18 groepen van 5, in de Agnietenkapel in Gouda. Opmerkelijk is echter dat het frequentiegebied zich hier in het midden bevindt van het spectrum van de vrouwenstem, dus ongeveer een octaaf hoger dan gebruikelijk. Logisch, het waren hier immers de zusters van Sint Agnes die er zongen!

De omvang van de “frequentieband” van de Goudse potten bedraagt die van een muzikale kwart, wat gelijk staat aan de omvang van de vier grondtonen van de standaard kerktonen: dorisch, phrygisch, lydisch en mixolydisch. De eigenfrequenties zijn opmerke-

lijk gelijk verdeeld tussen de 362 en 585 Hz. Ze zijn dus overduidelijk bewust op toonhoogte geselecteerd, maar ze zijn niet in die vol-

orde geplaatst. De pot in het midden tussen de hoogste en de laagste frequentie meet 464 Hz, dat is een halve toon hoger dan onze huidige standaard ‘a’ van 440 Hz. Wanneer we die centrale toon de naam ‘a’ meegeven komt deze ongeveer overeen met andere on-

derzoeken naar de toonhoogte van de ‘a’ in de middeleeuwen: deze hoogte was toen wat hoger dan tegenwoordig.

In het onderzoek werden tot nu toe alleen in de middeleeuwse school in Goedereede klankpotten gevonden op de Goudse “vrouwen toonhoogte”. Daar natuurlijk vanwege de hoge jongenssopraan stemmen.

Klankpotten in kaart gebracht

Het onderzoek in de Agnietenkapel maakt deel uit van een breder onderzoek naar de functie van ingemetselde potten in middeleeuwse kerken. Het doel is om een bewijs te vinden voor een connectie tussen deze potten en de muziekpraktijk in de middeleeuwen. Dit bewijs levert op zich weer informatie over de ontwikkeling van de toonhoogte van de menselijke zangstem. In verband met gewenst vervolgonderzoek roept Hugo van Veen de lezers op om kerken met klankpotten, ook in het buitenland, te melden aan info@musica1600.nl

Solingen, meer dan staalindustrie en messen

Klingenmuseum

Eerder werd in de serie Goudse zustersteden aandacht besteed aan de partnerstad Gloucester, Engeland. Deze keer is het de beurt aan het Duitse Solingen, partnerstad van Gouda sinds 1957. De stad ligt in deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen, 40 kilometer ten noorden van Keulen en 30 kilometer ten oostenvan Düsseldorf aan de rivier de Wupper. Ze is ruim twee keer zo groot als Gouda en is in de jaren twintig van de vorige eeuw met een aantal dorpjes samengevoegd zodat ze nu de naam “Grosstadt” mag dragen.

Solingen, handelsmerk en stad tegelijk

Wie Solingen zegt, zegt messen. Het merk Solingen is sinds de 16e eeuw internationaal bekend. Al die tijd is het metaalambacht hier een belangrijke rol blijven spelen. Door de bijzondere kwaliteit van het erts in het Wuppergebergte in combinatie met een eeuwenoud vakmanschap zijn de staalproducten uit dit gebied wereldberoemd. Al in de middeleeuwen waren de zwaarden uit Solingen beroemd. Het ‘Deutsche Klingenmuseum’ heeft een uitgebreide collectie die varieert van zwaarden uit de 17e eeuw tot de meest recente producten.

In archiefstukken wordt Solingen in 965 voor het eerst genoemd maar al veel eerder bevonden zich vele smederijen in de omgeving van de stad. In 1374 krijgt Solingen stadsrechten (Gouda kreeg in 1272 stadsrechten). In de 15e eeuw werd de stad versterkt. Deze oude stad is in de Tweede Wereldoorlog vernietigd.

Schloss Burg

Ook op cultuurhistorisch gebied is in deze stad het nodige te vinden. In het zuidelijke stadsdeel Burg am Wupper verheft zich de forse Schloss Burg. Dit grafelijk slot kent een geschiedenis die teruggaat tot de eerste helft van de twaalfde eeuw. Een lange periode van veldslagen en oorlogen zorgde voor een hele rij opvolgende bewoners. Pas in de 15e eeuw kreeg het slot na een aanzienlijke restauratie tot jachtkasteel de huidige naam. In 1648 is de burcht na een belegering vernietigd maar later

deels gereconstrueerd. Halverwege de 19^e eeuw werd het kasteel verkocht om gesloopt te worden en verviel het tot een ruïne. Rond de vorige eeuwwisseling is het slot geheel gerestaureerd. Het kasteel, dat nu een populaire toeristische trekpleister is bevat een museum over het omliggende Bergische Land. De bijbehorende kasteelkerk is een populaire trouwlocatie.

Schloss Burg

Müngstener Brücke

Van een geheel andere orde is de imposante Müngstener Brücke. Deze stalen spoorwegbrug verbindt de steden Solingen en Remscheid en torent 107 meter uit boven het Wupperdal. Daarmee is deze brug de hoogste spoorwegbrug van Duitsland. Ten tijde van de bouw in 1897 was deze brug een technisch hoogstandje. Oorspronkelijk werd de brug genoemd naar keizer Wilhelm I. Toen de monarchie eindigde kreeg de brug een nieuwe naam, naar de destijds nabij gelegen nederzetting Müngsten.

Maria hemelvaart

In het noorden ligt het stadsdeel Gräfräth met zijn historische stadskern. Vanaf het marktplein waar de typisch

Bergse huizen uit de 18^e eeuw een fraai beeld tonen, leidt een lange trap naar de kloosterkerk Sint Maria Hemelvaart, het oudste gebouw in Gräfräth, waarin zich drie barokke altaren bevinden.

Hoog op de Kloosterberg stond ooit een Romeanse pijlerbasiliek met klooster. Het complex werd in 1686 door brand verwoest. Kort daarna werd de kerk weer opgebouwd. Begin 18^e eeuw werd de kerk in verschijningsvorm een barokke hallenkerk, met behoud van het vroeggotische westportaal evenals een gotische kapel waar zich nu de sacristie bevindt. Na eeuwen waarin vele restauraties plaatsvonden is de kerk in 2009 heropend. Zoals we van een kerk in Solingen kunnen verwachten bestaat de voornaamste schat van de kerk uit kostbaar smeedwerk.

Werkplaatsen in vakwerk

Tenslotte vinden we buiten de stad nog twee leuke monumenten van de staalbewerking, de zogenaamde Schleifkotten. Deze slijperswerkplaatsen ontstonden in de late 14^e eeuw in de beekdalen rond Solingen en twee eeuwen later ook aan de rivier de Wupper. Anders dan in de beekdalen werden aan de Wupper veelal dubbele huizen gebouwd met een binnen- en een buitenwerkplaats. Eind 17^e eeuw waren dat er meer dan 100. Deze door waterkracht bediende werkplaatsen zijn met de invoering van de stoommachine langzamerhand verdwenen. De Wipper Kotten en Balkhauser Kotten bleven behouden en zijn de laatste slijpinrichtingen in Solingen die nog op waterkracht werken. Deze vakwerkhuisen zijn prachtig gesitueerd aan de Wupper. In de binnenwerkplaats van de Wipper Kotten wordt ook vandaag nog met behulp van waterkracht geslepen.

Müngstener Brücke

Wipper Kotten

Archeologisch onderzoek Bolwerk tentoongesteld

Reconstructie van het klooster Sinte-Marie rond 1500

De beerput bij het Proveniershuis

Na twee jaar van intensieve uitwerking is onlangs de rapportage verschenen over de resultaten van de opgraving op het Bolwerk. Vele Gouwenars hebben het archeologisch onderzoek vanaf de publiekstribune gevolgd. Het onderzoek heeft heel veel informatie opgeleverd. Er zijn sporen teruggevonden van het klooster van Sinte-Marie uit de 15^e en 16^e eeuw en van het proveniershuis dat na het klooster op het terrein werd gevestigd. Dat proveniershuis bezorgde Gouda de eerste beerput van de stad!

Beerputten als archief

Beerputten werden vroeger, voordat er riolering was, gebruikt om menselijke uitwerpselen in op te vangen. Een oude beerput is archeologisch zeer waardevol, zeker wanneer het een goed bewaarde put betreft. De beerput werd namelijk ook als een soort afvalput gebruikt waarin naast ontlasting en allerlei keukenafval ook kapotte en afgedankte gebruiks-

voorwerpen van glas, aardewerk, metaal, hout, leer en textiel verdwenen. De beerput bevat dus veel informatie over de voeding en leefomstandigheden van de bewoners die van de put gebruik hebben gemaakt, in dit geval de proveniers. En de vondst is extra bijzonder omdat er in Gouda tot nu toe nog geen beerputten waren gevonden.

Pijpenmakers en pottenbakkers

Uit de opgraving is ook duidelijk geworden dat het Bolwerk een locatie was waar hard werd gewerkt: er zijn sporen aangetroffen van een leerlooier, een schoenmaker en verschillende pottenbakkers. Uit de grote hoeveelheden aardewerk bleek bovendien dat Gouda in de 17e eeuw één van de weinige overgebleven productiecentra van aardewerk was. Dat Gouda zich in een tijd waarin veel productiecentra van aardewerk wegvielen staande kon houden als productiecentrum, heeft alles te maken met dat andere typisch Goudse product: de kleipijp.

Deze Gouds-Groene pispot is een typisch voorbeeld van aardewerk dat in Gouda is geproduceerd.

De pijpenmakers hadden namelijk geen eigen ovens, ze gebruikten de ovens van de pottenbakkers om hun pijpen in te bakken. Hierdoor waren de pottenbakkers ook in slechtere tijden voorzien van een vaste inkomstenbron en konden ze financieel gezien het hoofd boven water houden.

Tentoonstelling in het Goldapoortje

Al met al heeft de opgraving heel veel informatie opgeleverd over het leven op het Bolwerk.

Die informatie is verwerkt in een

drietel visualisaties die een beeld geven van het Bolwerk in de tijd van de ontginningsfase (circa 1350), de kloosterfase en de periode van de proveniers. Deze visualisaties, gecombineerd met het verhaal en de vondsten van de opgraving, zijn tot de zomer van 2012 te bezichtigen in het Goldapoortje.

Deze tentoonstelling is gemaakt door archeologische vereniging Golda (Adres: Achter de Kerk 11A. Gratis toegankelijk tijdens openingsuren museumgoudA).

Deze tentoonstelling is gemaakt door archeologische vereniging Golda (Adres: Achter de Kerk 11A. Gratis toegankelijk tijdens openingsuren museumgoudA).

Het rapport, 'Over leven aan de rand van Gouda' is te bestellen via www.spa-uitgevers.nl

Rozendaal 24:

Huis en werkplaats van een 17^e eeuwse messenmaker

Opgravingslocatie

Tijdens archeologisch onderzoek op de Rozendaal zijn begin april bijzondere vondsten naar boven gekomen. Het archeologisch onderzoek was noodzakelijk vanwege de geplande nieuwbouw op de hoek van het Paradijs en de Rozendaal. Dit bouwplan is voor een deel archeologievriendelijk: het bodemarchief wordt op de meeste plekken niet verstoord. Op twee stukken van het terrein moesten echter funderingen worden verwijderd voordat er geheid kon worden, die twee delen zijn archeologisch onderzocht. De uitwerking is nog in volle gang, maar hierbij presenteren wij alvast de eerste resultaten.

Woonhuizen uit 1450

In de eerste put werden sporen aangetroffen van woonhuizen, waarvan de oudste bouwphase - op bijna twee meter diepte - dateert rond 1450. Daar bovenop is in de eeuwen daarna nog twee keer een nieuw huis gezet, wat blijkt uit de verschillende funderingen. In dit huis zijn bovendien diverse vloeren, haarden en stookplaatsen teruggevonden.

Messenmaker

In de tweede put werd ook een woonhuis opgegraven, met daarin een werkplaats van een messenmaker. Achterin het huis stond een grote bak waarin een vuur werd gestookt om het metaal te verhitten. Vanuit de kamer ernaast werd met een blaasbalg het vuur aangewakkerd. Bijzonder is dat het koperen tuitje van de blaasbalg is teruggevonden: een zeldzame vondst! In het midden van de ruimte

hebben we heel veel hamerslag gevonden, dat zijn stukjes ijzer die wegspringen bij het hameren op het ijzer. Hier moet dus een aambeeld hebben gestaan, die hebben we helaas niet teruggevonden. In een hoek vonden we een houten ton, hierin koelde de messenmaker het hete metaal.

Handvat van een mes, in de vorm van een doedelzakspeler. Gemaakt van koper en ingelegd met emaille.

Op het achterterrein van het huis werd het productieafval van de messenmaker aangetroffen: houtskool, metaalslakken, stukken van messen en een heel mooi versierd mesheft in de vorm van een doedelzakspeler Dit mesheft is geëmailleerd, hiervoor wordt gesmolten glas gebruikt. Vondsten van gekleurde glasscherven tussen het afval wijzen erop dat ook dat emaileren ter plekke gebeurde. En ook de aangetroffen wetstenen, slijpstenen om de messen mee te scherpen, horen duidelijk bij het mesenmakersproces.

Pieter Thobiasz. Sterre

Het hele messenmakersproces komt op deze locatie dus mooi in beeld, en het aardige is dat we weten wie de messenmaker moet zijn geweest! Uit historisch onderzoek blijkt namelijk dat het huis in 1648 is gekocht door ene Pieter Thobiasz. Sterre, van beroep messenmaker!

De vondsten worden momenteel uitgewerkt en zullen daarna worden opgeslagen in het archeologisch depot van de gemeente.

Diverse funderingen die op elkaar zijn gezet. De onderste laag dateert uit ongeveer 1450, de bovenste laag rond 1750.

Koperen tuitje van een blaasbalg, datering +/- 1650

Donkere Sluis en Sint-Jansbrug *gerestaureerd*

*Bruggehoofd van de Sint-Jansbrug in
Amsterdamse Schoolstijl*

De Donkere Sluis aan het begin van de Haven is een van de meest bijzondere sluisen van Gouda. Het is de enige sluis in Nederland met zogenaamde kruisende deuren en dat maakt deze sluis uniek. Samen met de Sint-Jansbrug geeft het een bijzonder beeld van de Goudse watergeschiedenis. De sluis en de brug hebben er lange tijd verwaarloosd bijgelegen maar in het voorjaar van 2011 kon het complex toch gerestaureerd worden. Op 23 juni aanstaande neemt wethouder Bergman tijdens de Waterconferentie de sluis officieel in gebruik.

Donkere Sluis

De Donkere Sluis ligt op een van de oudste plekken van de stad. Waarschijnlijk lag hier al in de 11^e eeuw een uitwateringsluis in de Gouwe. Toen in de 13^e eeuw de Haven gegraven werd, kreeg de sluis ook een rol voor de scheepvaart. De keersluis diende vooral om het hoge water van de Hollandse IJssel dat tot in de stad kwam tegen te houden. Schepen konden alleen passeren bij gelijke

waterstand van Gouwe en IJssel. Het duurde daarom uren en soms zelfs dagen, voordat het scheepvaartverkeer door de stad was. Tot 1436 was dit de enige sluis in de Goudse binnenstad. In dat jaar is het Amsterdams Verlaat gebouwd en ontstond een schutkolk van bijna 400 meter. Het scheepvaartverkeer kon daardoor sneller Gouda passeren. Toen begin zeventiende eeuw de Havensluis werd gebouwd, ontstond een tweede kolk

van eveneens bijna 400 meter. Daarmee was het sluisencomplex de langste schutsluis ter wereld met de Donkere Sluis als middelpunt.

De huidige vorm met de kruisende deuren stamt uit 1778. Helaas is er tot op heden nog geen archiefmateriaal gevonden waaruit de exacte bouwgeschiedenis van de sluis valt te herleiden, maar vermoedelijk hebben de Gebroeders Blanken uit Haastrecht deze sluis gebouwd.

Een van deze broers is de vader van de beroemde waterbouwkundig ingenieur Jan Blanken die van 1808 tot 1826 de eerste inspecteur-generaal van Rijkswaterstaat was. Hij is onder meer bekend van het droogdok Hellevoetsluis en de aanleg van het Noord-Hollands Kanaal.

Kruisende deuren

Om het spoelen (schuren) van de grachten mogelijk te maken, werd de sluis behalve van een stel vloeddeuren voorzien van een stel kruisende deuren. Het bijzondere

van de kruisende deuren is dat zij tegen het hoge water in geopend konden worden. Hierdoor kon optimaal gebruik gemaakt worden van de eb- enloedwerking op de Hollandsche IJssel voor het schuren van de grachten. Het hoge

Watermonumenten staan zelden op zichzelf. Zij gaan een relatie aan met hun omgeving.

water van de IJssel werd opgevangen in de Haven tot aan de Donkere Sluis. Door een ingenieus systeem van kleppen en omloopriolen werden de deuren

tegen de waterkracht in geopend en kon het hoge water met grote kracht door de grachten gestuwd worden. Kleine sluisdeuren in de verschillende grachten die naar believen geopend en gesloten konden worden, stuurden het water in de gewenste richting. Op deze manier werden de Goudse grachten schoongespoeld.

Dit systeem heeft tot 1953 gefunctioneerd. Omdat in dat jaar de Havensluis gesloten werd als reactie op de Watersnoodramp, kwam het hoge IJsselwater niet meer tot in

de stad en kon er niet meer met de Donkere Sluis geschuurd worden. Na 1953 raakte de sluis buiten gebruik en enigszins in de vergetelheid. De sluis had immers geen rol meer in het Goudse watersysteem en bovendien was er in de jaren vijftig, zestig en zeventig van de vorige eeuw nauwelijks belangstelling voor dit type monumenten. Vanaf de jaren tachtig kreeg de sluisengeschiedenis van Gouda meer aandacht en werd ook de cultuurhistorische waarde van de Donkere Sluis erkend. Het heeft een aantal decennia geduurd, maar in 2011 leidde deze erkenning ertoe dat de Donkere Sluis gerestaureerd kon worden.

Cultuurhistorische eenheid

Watermonumenten staan zelden op zichzelf. Zij gaan een relatie aan met hun omgeving of vergroeien er mee. Dat is ook te zien aan het complex waar de Donkere sluis een onderdeel van is. De sluis en de Sint-Jansbrug worden als cultuurhistorisch ensemble beschouwd. Ook al stammen zij uit verschillende

Op de kaart van Braun en Hogenberg uit 1585 is te zien dat de sluis toen een hefdeur had die met een rad getild werd

De kaart van Blaeu uit 1648 laat zien dat de sluis op dat moment voorzien was van puntdeuren

tijden, de onderdelen zijn zo met elkaar vergroeid dat zij niet los van elkaar gezien kunnen worden en als eenheid ervaren worden. Samen zijn zij een belangrijk onderdeel in het verhaal van de Goudse watergeschiedenis.

De Sint-Jansbrug is in 1931 gebouwd in Amsterdamse Schoolstijl. De brug heeft zware gemetselde borstweringen met beeldhouwwerk van Beiers graniet. Alle in het zicht blijvende oppervlakken zijn fijn gestokt. Stokken is een manier van natuursteen bewerken waarbij een grof gewelfd oppervlak ontstaat. De Donkere Sluis is als het ware opgenomen in het geheel van de Sint-Jansbrug. Dankzij deze eenheid kon de sluis gerestaureerd worden. De Sint-Jansbrug is een belangrijke en veel gebruikte brug in de binnenstad. Hij was toe aan een grote onderhoudsbeurt. De restauratie van de sluisdeuren kon tegelijk meegenomen worden tegen relatief weinig kosten. In dit project zijn onderhoudsgelden en restauratiegelden gecombineerd en kon een uniek complex uit de Goudse watergeschiedenis hersteld worden.

De restauratie

De deuren van de sluis waren zo slecht dat herstel niet meer mogelijk was. Zij zijn daarom vervangen door nieuwe deuren. Een gespecialiseerd bedrijf uit Harlingen heeft de deuren nauwkeurig nagemaakt. De kademuren waren nog goed genoeg, alleen sterk vervuild. Nadat gebleken was dat er geen zeldzame planten in de muren groeiden, konden zij schoongemaakt worden. De muren van de Sint-Jansbrug bleken constructief goed te zijn, zij zijn schoongemaakt en de scheuren en gaten zijn gerepareerd. Het

hekwerk van de brug wordt waar mogelijk gerepareerd en waar nodig worden onderdelen vernieuwd. De brug zelf was wel in een slechte staat. Het aanvankelijk plan was alleen het brugdek te vervangen en de stalen leggers te handhaven. Die bleken echter te slecht en er is voor gekozen ze weg te halen en het totale wegdek te vernieuwen.

Opnieuw schuren van de grachten?

De restauratie van de Donkere Sluis roept de vraag op of de grachten weer geschuurd gaan worden. Daar dienden de kruisende deuren immers voor. Het zou kunnen dat het schuren van de grachten toeristisch

interessant is. Aanvullend onderzoek moet duidelijk maken wat de effecten van het schuren zijn op de kademuren en de kelders van de woningen aan de Haven, en op de Turfmarkt, de Zeugstraat en de Spieringstraat. De gemeente wil daar geen enkel risico in lopen en zoals het er nu naar uitziet zal er voorlopig niet geschuurd worden. Als u toch een indruk wilt krijgen van de werking van de Donkere Sluis en het schuren, dan kunt u kijken op de website van de gemeente Gouda: www.gouda.nl/watermonumenten Daar kunt u een animatie vinden van de Donkere Sluis die ter gelegenheid van de restauratie is gemaakt.

Restauratie van de sluis en de brug

Sluisdeuren worden vervangen

Korte berichten

Nationale Monumentenestafette en Open Monumentendag 2011

Stadhuis bij top 25 van nationale monumenten

Dit jaar bestaat Open Monumentendag 25 jaar. Ter ere hiervan is de Nationale Monumenten Estafette gestart. Deze estafette start 25 weken voorafgaand aan de Open Monumentendag. 25 weken lang gaat er elk weekend een monument open dat behoort tot de nationale top 25 van best bezochte monumenten van 25 jaar Open Monumentendag. Deze monumenten bevinden zich door heel Nederland en zijn geheel in de traditie van Open Monumentendag gratis toegankelijk voor het publiek. De aankomende weken zijn bijvoorbeeld de chocoladefabriek De Baronie in Alphen aan den Rijn en de Maria van Jesse kerk in Delft open. In veel monumenten wordt bovendien een extra activiteit georganiseerd, zoals een rondleiding of een speurtocht. Kijk voor de openstellingstijden en de overige monumenten uit de estafette op www.openmonumentendag.nl/estafette

Het Goudse stadhuis is een van de monumenten die behoort tot deze top 25 van nationale monumenten. Een notering waar we trots op kunnen zijn. Zaterdag 14 mei was het stadhuis te bezichtigen. Leden van de historische vereniging Die Goude vertelden enthousiast over de bijzondere historie van dit vijftiende eeuwse monument.

Open Monumentendag in Gouda

Voor deze Open Monumentendag is gekozen voor een eigentijds thema: Nieuw gebruik - Oud gebouw. Dit thema belicht monumenten die een nieuwe functie, een

nieuw gebruik of een nieuw leven hebben gekregen. In Gouda zijn hiervan indrukwekkende voorbeelden te vinden. Op zaterdag 10 september openen een aantal van deze karakteristieke monumenten hun deuren.

Duurzaamheid

Het thema past uitstekend bij de huidige tijdgeest, waarin duurzaamheid het credo is. Hoewel het herbestemmen van oude gebouwen van alle tijden is, want ook in vorige eeuwen kregen kloosters of pakhuizen een nieuwe bestemming wanneer hun oorspronkelijke functie verloren ging. Een dag als Open Monumentendag laat de onschatbare waarde van monumenten zien. Met een nieuwe bestemming van een monument blijft de geschiedenis van een stad immers tastbaar.

Opzienbarende metamorfoses

De Sacramentskerk in de Korte Akkeren en de Goudse Praktijkschool in de Kadebuurt zijn voorbeelden van panden waar het interieur (onlangs) een opzienbarende metamorfose heeft ondergaan. De kerk is verbouwd tot een gezondheidscentrum en de school is nu een zorgcentrum. Ook geslaagde herbestedingen aan het eind van de vorige eeuw zijn te bewonderen tijdens Open Monumentendag. Zoals de Asschuur die in 1970 veranderde van opslagplaats tot poppodium. Of het Tolhuis

Paviljoen Welgelegen te Haarlem

dat in 1990 ingrijpend is gerestaureerd. Al deze panden – en nog veel meer – zijn zaterdag 10 september open tijdens Open Monumentendag. Er worden rondleidingen gegeven, waarbij de bezoeker in vertrekken komt die normaliter gesloten blijven. Niet alleen over de herbesteding van het monument wordt uitgebreid verteld, maar ook over het hergebruik van materialen en elementen. Dat levert verrassende wetenswaardigheden op.

© Pim Mul

Goudse monumentale binnenstad in beeld bij The Passion-

Donderdag 21 april was de Goudse monumentale binnenstad het decor van het popspektakel The Passion. In The Passion werd het lijdensverhaal van Christus verteld aan de hand van bekende Nederlandstalige popsongs. Beroemde artiesten als Syb van der Ploeg, Do en Thomas Berge speelden de hoofdrol in het verhaal. Er waren naar schatting tussen de 15.000 en 20.000 toeschouwers. Het optreden werd live uitgezonden op Nederland 3 en op Paaszaterdag herhaald. In totaal keken er een miljoen mensen naar de televisie-uitzendingen.

In de zomer van 2010 benaderde productie- maatschappij Eye-to-Eye de gemeente voor dit evenement namens de omroepen RKK en EO. Het gemeentebestuur heeft enthousiast ja gezegd omdat dit een goede manier is om Gouda op de kaart te zetten. Het evenement laat zien op wat voor manier ons cultureel erfgoed bijdraagt aan de moderne stad

Gouda. Een betere promotie kan je als monumentale stad bijna niet wensen.

colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de gemeente Gouda. Er kunnen geen rechten aan worden ontleend.

- oplage:** 1.000 ex
- redactie:** Dorothee Posthumus Meyjes (gemeente Gouda), Sjoerd van de Wal (Communicatiewinkel).
- auteurs:** Ans van den Berg, Jacqueline van Dam, Maarten Groenendijk, Marjo van Loon, Hugo van Veen.
- foto's:** Jacqueline van Dam, Marjo van Loon, Pim Mul, Oscar van der Wijk, Sandra Zeilstra, Gemeente Gouda, Gemeente Solingen, Provincie Noord-Holland, ADC ArcheoProjecten, ArcheoMedia, Evangelische Omroep
- tekeningen:** M. Kriek, Het Utrechts Archief.
- vormgeving:** Henriëtte Wildschut, Communicatie gemeente Gouda.
- druk:** Twigt Grafisch Facilitair Waddinxveen.

De nieuwsbrief is gratis af te halen in stadswinkel Buytnerf (Klein Amerika 20), bij balie Antwerpseweg 5, bij de balie van het Stads-kantoor Agnietenstraat 24 en bij de VVV, Bibliotheek en Musea. Ook vindt u de nieuwsbrief op www.gouda.nl/archeologie.